

OFFICE INTERNATIONAL du Coin de Terre et des Jardins Familiaux

---

Regroupement des fédérations européennes des jardins familiaux
association sans but lucratif

De bijen in de volkstuinen.

V A D E M E C U M

1) Informatie & sensibilisering van de volkstuinverenigingen.

(a) Sensibilisering in de feiten.

Waarom zijn de bijen belangrijk in onze tuinen ?

- 85 % van de groenten-en fruitproductie profiteren van de bestuiving door door veelvuldige insecten, waaronder zeker de honingbijen.
- de bestuiving door wilde bijen gebeurt binnen een straal van ongeveer 400 m terwijl de bestuiving door honingbijen gemakkelijk een straal van 3 tot 4 km kan bedragen.
- de activiteit van de honingbijen kan vergeleken worden met deze van de vliegende dokters
- Het fruitaroma wordt verbeterd door de bestuiving; de bij blijft trouw aan haar territorium, zij zoekt namelijk steeds opnieuw dezelfde boom op zolang deze in bloei staat (éénbloemige honing)

Wat is de oorzaak van het voortdurend verdwijnen van de bijen:

Honingbijen:

Overdreven selectie en verlies van de zuiverheid van het ras

- gebrek aan kennis van de apicultuur inzake het behandelen van de bijen
- het groot probleem van de varoase

Wilde en honingbijen:

Fungicide ,bacteriële en virale ziekten

- gevoeligheid aan insecticiden /pesticiden
- gebrek aan variatie inzake bevoorrading van voedsel
- stijgend aantal sierplanten met tweevoudige bloem, zonder nectar en pollen

(b) Organisatorische en strategische werking

- vergaderingen/korte uiteenzettingen tijdens statutaire vergaderingen (congressen, bijeenkomsten van afgevaardigden...)
- informatie via onze tijdschriften, revues, circulaires enz.
- aanvankelijk werken met overtuigde tuinders → sneeuwbaaleffect
- uitleg over de natuur en de activiteiten van de honingbijen, teneinde de -aanvaarding binnen de volkstuinverenigingen te doen vermeerderen
- didactische daguitstap, gewijd aan de apicultuur
- organiseren van « initiatiebijenstallen », teneinde te vermijden dat nieuwe imkers hun eigen bijen voortijdig kopen
- de producten van de apicultuur leren kennen en appreciëren : bijenwas, bijenpollen, propolis. Het bijengif kan gebruikt worden voor de behandeling van reumatische aandoeningen
- Het stimuleert bovendien de bloedsomloop en heeft een effect als ontstekingsremmer (Veel imkers »dicht bij de natuur » bannen de koninginnebrij, het afnemen ervan blijkt ZEER stresserend te zijn voor de bijen!)
- schoolbezoeken
- aanbod tot deelname ten behoeve van de bevolking
- activiteiten voor kinderen
- proeven van honing
- voordrachten over het belang van de bestuiving in de tuin
- bijkomende maatregelen inzake openbare relaties en inzake communicatie

2) Noodzakelijke aanplantingen voor wilde en honingbijen:

- kruiden, planten, struiken, bomen als constante voedingsbron
- welriekende klavers, madeliefjes, sneeuwkllokjes, crocussen, paardenbloemen, enz.
- linden, kastanjes, enz.
- gemengde boomgaarden met oude regionale variëteiten
- stekelbessen, frambozenstruiken, moerbeibomen
- struiken zoals meidoorn met één of twee stijlen, wegedoorn, liguster, viburnum, lantana en opulus, boskamperfoelie, gewone hazelaar, enz.
- struiken zoals bijvoorbeeld de zwarte en groene els, de esdoorn van Montpellier et de veldesdoorn, de kornoeljeboom, de krentenboom enz.

De bijen vinden niet genoeg hun gading in de groentetuin

In tegenstelling tot een bloemenweide heeft het grasperk praktisch geen enkele waarde.

3) Een woonplaats voorzien voor de wilde bijen:

- Bijna de helft van de 560 soorten wilde bijen zijn bedreigd; Het betreft hier niet honingbijen die wild geworden zijn, maar wel voor het merendeel solitaire soorten
- Bij het begin van de lente hebben ze bloemen nodig, rijk aan nectar en pollen, in het bijzonder planten uit de streek

- Voor de voortplanting hebben zij kleine nestjes nodig, zoals droge stenen muren, voegen in betegeling, vrijgemaakte verzande gronden modderachtige hellingen,, structuren van dood hout, holle stengels en dor hout
- De huishoudelijke honingbij vertegenwoordigt maar één van de vele bijensoorten van de streek – ge kunt deze belangrijke natuurlijke bestuivers ook steunen zelfs zonder imker te zijn !

4) **Apicultuur binnen een volkstuinpark**

a) **Plaatsen van de bijenkorven**

Plaats :

- discrete locatie
- rustige plaats met weinig heen en weer geloop direct voor de bijenkorf
- geen directe blootstelling aan wind
- oriëntatie van de uitvalsbasis gericht naar de eigen tuin
- houtstructuren, op een afstand van ong. 1 m geplaatst van de uitvalsbasis, verplichten de bijen om zeer snel hoogte te nemen zodat ze geen mensen tegen komen.
- Een drinkgelegenheid in de dichte omgeving maakt het de bijen gemakkelijk om water naar hun bijenkorf te brengen .
- Respecteer een afstand van 10 m of meer ten overstaan van het nabijliggend terrein
- Een individueel perceel met honingbijen moet minstens een oppervlakte van 100 tot 200 m² hebben

Problemen vermijden

- Geen parfum dragen want de bijen nemen voor deze reuk een defensieve houding aan
- Geen alcohol drinken/ Indien mogelijk vermijd zweet in de nabijheid van bijen
- Langzame gebaren hebben in de nabijheid van bijen.

b) **Aankoop van bijen :**

- Laat u raad geven/bijstaan door een imker
- De verenigingen van amateurimkers kennen de goede adressen
- Eis een attest dat de goede gezondheid en de niet-besmetting van Amerikaans vuilbroed bewijst
- Vraag een certificaat met de oorsprong van de koningin

c) **Kweken van bijen**

- Partnership met een amateur-imker ,die kennis van zaken heeft
- Vorming : basiskennis
- Hygiënische regels
- Te nemen maatregelen voor het correct kweken van bijen
- Zie af van synthetische insecticiden
- Wettelijke voorschriften :
- Bestrijding van dierziekten, commercialisatie van de honingl(wet op de voedingsmiddelen), bescherming van de consument

d) **Materieel voor de apicultuur**

- Bijenkorven van verschillende hoogten (bodem, dak en romp)of korven van één hoogte
- Bijenkolonies
- Ramen met bijenwas (opgelet: geen was afkomstig van niet –Europese landen)
- 1 imkersoverall (trui)
- 1 imkershoed met kap
- 1 paar imkershandschoenen
- 1 beroker (of olie van kruidnagel)
- 1 ramenheffer
- 1 bijenveger
- Imkerstabak of een mengeling van kruiden van ong. 750 g
- 1 waterverstuiver
- Divers klein gereedschap

e) **Materieel voor de oogst**

- 1 honingextractor (bij voorkeur samen met andere collega's imkers aan te kopen)
- 1 ontzegelingskit
- 1 ontzegelvork
- 1 honingzeef en een zeef met kleine mazen
- 1 verwarmingskast voor honing
- 4 plastieken aftapvaten met kraantje
- Divers klein gereedschap

f) Matériel pour la commercialisation

- 1 inox emmer
- kleine tafelweegschaal
- Glazen potten, deksels en etiketten
- Divers klein gereedschap

g) Kosten en financiering

- Bijenkorven en bijenexploitatie (2 bijenkolonies s) ± 1 500,00 euro's
- Partnership (peterschap) voor een financiële steun(mecenaat, overheden, verenigingen en ondernemingen)

h) Wat doen bij een bijensteek

- Onmiddellijk de angel verwijderen
- Suiker, zout, een ajuin of een citroen zuigen het gif uit de wonde op
- Zwellingen, rode plekken of jeuk zijn normaal (eventueel calciumtabletten), maar als er reacties zijn in andere delen van het lichaam zoals duizeligheid, netelroos enz .. onmiddellijk een geneesheer raadplegen
- Steken in de mond, de keel of dicht tegen de ogen : → een arts raadplegen

5) Bijkomende informatie

Dankbetuigingen.

Dit Vademecum werd uitgewerkt met de gewaardeerde hulp van de heer Cornelis Hemmer, Stiftung für Mensch und Umwelt (Stichting voor de mens en het leefmilieu) die samen met zijn vrouw Corinna Hölzer het recent verschenen boek schreef: « Wir tun was für Bienen» (We doen iets voor de bijen) 1ste uitgave 2013 ISBN: 978-3-440-13671-3 Kosmos Verlag Stuttgart

en op basis van de tijdschriften „Fachberater 2/2013 (Bundesverband Deutscher Gartenfreunde) „der Kleingärtner Juli/August 2013“ (Zentralverband der Kleingärtner Österreichs), het informatieblad 2011 « der Garten als Bienenweide » (de tuin als weiland voor de bijen) (Schweizer Familiengärtnerverband), verscheidene artikels ter beschikking gesteld door de” Ligue Luxembourgeoise du Coin de Terre et du Foyer “ en van een artikel, geschreven door de heer Hervé Bonnavaud.

Oorsprong van de foto's

Foto 1: Andrena	Hans-Jürgen Sessner
Foto 2: Kruidenspiraal	Corinna Hölzer
Foto 3: Bloem met bij	Laurence Gerard
Foto 4: Bijenkorven binnen een volkstuinpark	Polski Związek Działkowców
Foto 5: Decoratief hotel voor wilde bijen	Jürgen Schwandt
Foto 6: Megachile	Hans-Jürgen Sessner
Foto 7: Volkstuin met aromatische kruiden	Cornelius Hemmer